CEVAPLI KİTAPÇIK

Soru	1	2	3	4	5	6	Toplam
Puan	21	19	12	18	12	18	100

6 açık uçlu / kısa cevaplı soru · 100 puan. Yanıtlarında istenen işlem, gerekçe ve kanıtı göster.

Yazılı provasıdır. Okulunun seçtiği senaryoyu kontrol et.

1. Bilgi kaynakları · 21 puan

Bir araştırmada öğrenci bir bitkinin gelişimini gözler, sonuçlardan akıl yürütür ve dinî bir hükmün dayanağını Kur’an ve sünnetten araştırır.

Duyu, akıl ve doğru haber/vahiy kaynaklarını örnekte ayırınız. Kaynakların aynı tür soruya cevap vermek zorunda olup olmadığını açıklayınız.

Örnek yanıt

Bitkinin gelişimini gözleme duyularla edinilen bilgiye örnektir. Sonuçlar arasında ilişki kurma aklın kullanımına örnektir. Kur’an ve güvenilir sünnet bilgisi dinî konuda vahiy/doğru haber kaynağıdır; kaynakların işlevleri ve cevap verdikleri sorular farklılaşabilir.

• Bitkinin gelişimini gözleme duyularla edinilen bilgiye örnektir.

• Sonuçlar arasında ilişki kurma aklın kullanımına örnektir.

• Kur’an ve güvenilir sünnet bilgisi dinî konuda vahiy/doğru haber kaynağıdır; kaynakların işlevleri ve cevap verdikleri sorular farklılaşabilir.

Dikkat: Dinî metni deney ölçümü yerine veya deney sonucunu her dinî hükmün tek dayanağı yerine koymak.

2. Haberi değerlendirmek · 19 puan

İsimsiz bir mesaj “Bu söz kesin hadistir.” diyerek bir cümle yayıyor. Gönderen kaynak göstermiyor.

İslam’da doğru bilgiye önem verme açısından izlenecek iki kontrol adımını yazınız. Kaynak bulunmadan paylaşmanın bir sakıncasını açıklayınız.

Örnek yanıt

Sözün hangi hadis kaynağında geçtiği ve metnin doğru aktarılıp aktarılmadığı araştırılmalıdır. Güvenilir hadis kaynakları veya uzman açıklamalarıyla sıhhat ve bağlamı kontrol edilmelidir. Doğrulanmamış aktarım dinî yanlış bilginin yayılmasına ve insanları yanıltmaya yol açabilir.

• Sözün hangi hadis kaynağında geçtiği ve metnin doğru aktarılıp aktarılmadığı araştırılmalıdır.

• Güvenilir hadis kaynakları veya uzman açıklamalarıyla sıhhat ve bağlamı kontrol edilmelidir.

• Doğrulanmamış aktarım dinî yanlış bilginin yayılmasına ve insanları yanıltmaya yol açabilir.

Dikkat: Kaynak belirtilmeyen her etkileyici sözü dinî otoriteye atfetmek.

3. Yaratıcı ve yaratılan · 12 puan

Bir öğrenci “İslam’a göre Allah evrenin içindeki büyük bir cisimdir.” diye yazıyor. Ders notu Allah’ı yaratıcı, evreni ise yaratılmış varlıklar bütünü olarak tanımlar.

Öğrencinin cümlesindeki kavram karışıklığını açıklayınız. İslam öğretisinde yaratıcı ile yaratılan ayrımını belirtip Allah’ı bir cisim gibi düşünmenin bu ayrımla neden uyuşmadığını yazınız.

Örnek yanıt

İslam öğretisinde Allah yaratıcı, âlem ise yaratılmış varlıklar bütünüdür; öğrenci yaratanı yaratılanın bir parçası saymıştır. Cisimler yer, ölçü ve sınır gibi yaratılmışlara özgü özelliklerle tanımlanır. Allah’ı böyle bir cisim olarak nitelemek O’nu yaratılmış varlıklarla aynı türde düşünmek olur.

• İslam öğretisinde Allah yaratıcı, âlem ise yaratılmış varlıklar bütünüdür; öğrenci yaratanı yaratılanın bir parçası saymıştır.

• Cisimler yer, ölçü ve sınır gibi yaratılmışlara özgü özelliklerle tanımlanır. Allah’ı böyle bir cisim olarak nitelemek O’nu yaratılmış varlıklarla aynı türde düşünmek olur.

Dikkat: Allah’ı mekân içinde ölçülebilen maddi bir varlık olarak tanımlamak.

4. Doğa yasası ve dinî anlam · 18 puan

Bir öğrenci su döngüsünün fiziksel süreçlerini fen dersinde inceliyor. DKAB dersinde aynı döngü yaratılıştaki düzen ve nimet kavramlarıyla yorumlanıyor.

İki dersin sorduğu soruları ayırınız. Doğal mekanizmayı açıklamanın dinî anlam arayışıyla aynı şey olmadığını belirtiniz.

Örnek yanıt

Fen dersi buharlaşma, yoğunlaşma ve yağışın nasıl gerçekleştiğini araştırır. DKAB dersi İslam öğretisi açısından düzenin yaratıcıyla ilişkisini ve nimet/sorumluluk anlamını yorumlar. Mekanizma açıklaması ile anlam ve inanç yorumu farklı soru düzeyleridir; birbirinin aynısı olarak sunulamaz.

• Fen dersi buharlaşma, yoğunlaşma ve yağışın nasıl gerçekleştiğini araştırır.

• DKAB dersi İslam öğretisi açısından düzenin yaratıcıyla ilişkisini ve nimet/sorumluluk anlamını yorumlar.

• Mekanizma açıklaması ile anlam ve inanç yorumu farklı soru düzeyleridir; birbirinin aynısı olarak sunulamaz.

Dikkat: Doğa yasalarını öğrenmeyi dinî anlam sorularını bütünüyle çözmek veya geçersiz kılmak sanmak.

5. Süreklilik ve bağımlılık · 12 puan

İslam düşüncesindeki Allah–âlem ilişkisini özetleyen kartta yaratma, yaşatma ve gözetme kavramları yer alır. Bir öğrenci ilişkiyi yalnız geçmişteki ilk yaratma anıyla sınırlar.

Öğrencinin açıklamasında eksik kalan boyutu yazınız. Yaşatma ve gözetme kavramlarının ilişkiye kattığı anlamı açıklayınız.

Örnek yanıt

İlişkinin yaratılıştan sonraki devamlılığı eksik bırakılmıştır. Yaşatma ve gözetme, yaratılmışların varlığını sürdürmesinin ve işleyişinin Allah'tan bağımsız düşünülmediğini ifade eder.

• İlişkinin yaratılıştan sonraki devamlılığı eksik bırakılmıştır.

• Yaşatma ve gözetme, yaratılmışların varlığını sürdürmesinin ve işleyişinin Allah'tan bağımsız düşünülmediğini ifade eder.

Dikkat: Yaratma kavramını Allah–âlem ilişkisinin tek ve bitmiş boyutu saymak.

6. İki ayetin ortak çağrısı · 18 puan

Kaynak kartları — Diyanet mealleri: İsrâ 17/36'dan: "Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme." Mülk 67/23'ten (Kur'an Yolu meali): "Sizi yaratan, size işitme duyusu, gözler ve kalpler veren O'dur."

Kartlardaki iki mesajı bilgi edinme ve sorumluluk bakımından birlikte yorumlayınız. Yorumunuzu her karttaki bir ifadeye dayandırınız. Mesajların bir haberin doğruluğunu araştırmaya nasıl uygulanacağını yazınız.

Örnek yanıt

Mülk kartındaki işitme, göz ve kalp vurgusu bilgi edinme ve düşünme yetenekleriyle ilişkilidir. İsrâ kartındaki kesin bilgi olmadan izlememe uyarısı, bu yetenekleri güvenilir bilgi için sorumlu kullanmayı gerektirir. Haberi kaynağı ve kanıtlarıyla karşılaştırmadan kesin hüküm vermemek veya paylaşmamak bu iki mesajın uygulanmasına örnektir.

• Mülk kartındaki işitme, göz ve kalp vurgusu bilgi edinme ve düşünme yetenekleriyle ilişkilidir.

• İsrâ kartındaki kesin bilgi olmadan izlememe uyarısı, bu yetenekleri güvenilir bilgi için sorumlu kullanmayı gerektirir.

• Haberi kaynağı ve kanıtlarıyla karşılaştırmadan kesin hüküm vermemek veya paylaşmamak bu iki mesajın uygulanmasına örnektir.

Dikkat: Duyduğu her haberi düşünmeden doğru saymak.